

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קמ"א

במשנה התבאר שאדם שאמר אם תלד אשתי זכר יטול מנה, אם ילדה זכר הוא יטול מנה, והאומר אם תלד אשתי נקבה יטול מאתיים ילדה נקבה נוטלת מאתיים. **ושואלת** הגמרא שממה שהאב אומר שאם תלד אשתו זכר הוא יקבל רק מנה, אך אם נקבה היא תקבל מאתיים, משמע שבת עדיפה לאב על בו.

ושואלת הגמרא שהרי אמר ר' יוחנן בשם רשב"י שכל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה שנאמר "והעברתם את נחלתו לבתו", והעברה היא מלשון עברה שנאמר בצפניה "יום עברה היום ההוא".

ועונה הגמרא שאומנם לענין ירושה בן עדיף על פני בת, אבל לענין מזונות האב מעדיף לתת לביתו ולא לבנו כדי שלא תחזר על הפתחים.

ושמואל תירץ שאמנם בסתם ירושה בן עדיף על פני בת, אלא שבמשנה מדובר שאשתו הולכת ללדת את ילדו הבכור, שאז הוא מעדיף שתלד בת ולא בן, כיוון שאמר רב חסדא שבת תחלה סימן יפה לבנים. ומביאה הגמרא שיש שביארו את דברי רב חסדא שהכוונה שהבת מגדלת את אחיה, ויש שביארו שמחמת הבת שנולדה תחילה לא שולטת בבנים עין הרע. ומביאה הגמרא שאמר רב חסדא על עצמו שעדיף לו בנות מבנים.

תירוץ נוסף עונה הגמרא מדוע במשנה עדיף לו שתלד אשתו בת ולא בן, שהמשנה היא כדעת רבי יהודה, ודנה הגמרא היכן מצינו שדעת רבי יהודה שבת עדיפה מבן.

שהרי לא יתכן שמדובר על הברייטא לגבי מה שנאמר בפסוק "וה' ברך את אברהם בכל", שהתבאר בברייטא שלדעת רבי מאיר "בכל" הכוונה שלא היה לו בת, ולדעת רבי יהודה "בכל" הכוונה שהיתה לו בת ושמה היה "בכל". שהרי אמנם משמע מכאן שבת זה ברכה, ולכן ה' ברך את אברהם שתהיה לו בת, אך לא רואים מכאן שבת עדיפה על פני בן.

אלא אומרת הגמרא שזוהי דעת רבי יהודה בברייטא אחרת, שמצינו בברייטא שדעת רבי מאיר שמצוה לזון את הבנות, וקל וחומר שמצווה לזון את הבנים, ומבארת הגמרא שהקל וחומר שמצווה לזון את הבנים הוא מפני שהם עוסקים בתורה. אך לדעת רבי יהודה להפך, המצוה לזון את הבנים וקל וחומר שמצווה לזון את הבנות, ומבארת הגמרא שהקל וחומר הוא כדי שלא יתבזו הבנות במזונותיהם.

ולמעשה רואים בברייטא שדעת רבי יהודה שהדין לזון את הבנות חמור יותר מהדין לזון את הבנים, וממילא המשנה שאומרת שאדם מעדיף לתת לביתו יותר מהבן היא דעת רבי יהודה.

במשנה התבאר שאדם שאמר אם אשתי תלד נקבה תקבל מאתיים ואם זכר יקבל מנה, אם נולדה נקבה נוטלת מאתיים ואם זכר נוטל מנה.

ושואלת הגמרא ששנינו בברייטא שיש אופן שאם אשתו ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל ששה דינרים והנקבה נוטלת שני דינרים, ושואלת הגמרא כיצד מדובר בברייטא.

ואמר רב אשי שהוא ביאר את הברייטא לפני רב כהנא שמדובר באדם שאמר כך, אם תלד אשתי זכר תחלה יקבל מאתיים, ואם תלד נקבה אחריו היא לא תקבל כלום, ואם תלד אשתי נקבה תחלה תקבל מנה, ואם תלד זכר אחריה אף הוא יקבל מנה.

ולמעשה ילדה האשה זכר ונקבה, ואין יודעים מי נולד הראשון ומי השני.

וממילא הזכר וודאי נוטל לכל הפחות מנה, כיון שאפילו אם הוא נולד השני הוא נוטל מנה, אלא שהספק הוא על המנה השני, האם הזכר נולד ראשון ונוטל ב' מנים, או שהנקבה נולדה ראשונה ונוטלת את המנה השני, ולכן הדין הוא שיחלקו באותו המנה, והבת תיטול ב' דינרי זהב שהם חמישים זוזים, והזכר יטול ו' דינרי זהב, שהם מנה ועוד חצי מנה מחמת הספק.

ומביאה הגמרא ברייתא נוספת שאומרת שאם האשה ילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה, ושואלת הגמרא באיזה אופן מדובר שם.

עמוד ב'

וביאר רבינא שמדובר שם באופן שהאב אמר שהמבשרני מה ילדה אישתי יטול מנה. וכפי ששינוי בברייתא שאדם שאמר המבשרני במה נפטר רחמה של אשתי אם זכר יטול מנה, אם ילדה זכר ובישרו נוטל מנה, ואם אמר המבשרני שילדה אישתי נקבה יטול מנה, אם ילדה נקבה ובשרו נוטל מנה.

ואם אמר המבשרני מה ילדה אשתי אם זכר יטול מנה ואם נקבה יטול מנה וילדה זכר ונקבה, אין למבשר אלא מנה אחד.

ושואלת הגמרא שבאופן שאמר האב אם זכר יטול מנה ואם נקבה יטול מנה וילדה זכר ונקבה, אפילו מנה המבשר לא צריך לקבל, כיון שהאב לא אמר שהמבשר לי שילדה אשתי זכר ונקבה יטול מנה.

ועונה הגמרא שבאמת מדובר שם שהוא אמר זאת בפירוש, שהמבשר לי שילדה אשתי זכר ונקבה גם הוא יטול מנה.

ושואלת הגמרא אם כך באיזה אופן לא יטול המבשר, ומה בא למעט, ועונה הגמרא שהברייתא ממעטת נפל, שאדם שבשרו שאשתו ילדה נפל לא יטול כלום.

מביאה הגמרא מעשה באדם שאמר לאשתו שכל נכסי ילכו לעובר שבמעייך. ואמר רב הונא שהעובר לא קונה את הנכסים כיון שהדין הוא שהמזכה לעובר לא קנה.

והקשה רב נחמן על רב הונא שהרי במשנה התבאר שהאומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה וכו', והשיב לו רב הונא שאינו יודע כדעת מי המשנה, שהרי הדין הוא שהמזכה לעובר לא קנה.

ושואלת הגמרא מדוע לא אמר רב הונא שהמשנה כדעת רבי מאיר שסובר שאדם מקנה לחבירו אפילו דבר שלא בא לעולם, ועונה הגמרא שאמנם לדעת רבי מאיר אפשר להקנות דבר שלא בא לעולם, אבל לא להקנות למישהו שלא בא לעולם, וכיון שהעובר עדיין לא בא לעולם, אפילו לדעת רבי מאיר אי אפשר להקנות לו.

ושואלת הגמרא מדוע לא ביאר רב הונא שהמשנה היא כדעת רבי יוסי שאמר שעובר יכול לקנות נכסים, שהרי שינוי במשנה שאשה שהייתה נשואה לכהן ויש לה עובר במעיה, ומת בעלה, אף שהעובר כהן הוא אינו מתיר לעבדים שבירושת אביו לאכול מתרומה כדין עבדי כהנים, כיון שעובר שבמעיה ישראלי אף הוא דינו כישראל ואינו מאכיל את עבדיו בתרומה.

ועונה הגמרא שאמנם מצינו בדעת רבי יוסי שעובר קונה נכסים, אבל זה רק לגבי ירושה שהעובר יורש מאליו, ולא שמישהו הקנה לו את הירושה, אבל במשנה מדובר שהאב נותן לו מתנה לו חוץ מהירושה.

ושואלת הגמרא שהרי לדעת רבי יוחנן בן ברוקה האב שנותן לבנו שראוי ליורשו מתנה, היורש זוכה בדין ירושה, וממילא אף כאן מתנת האב דינה כירושה הבאה מאליה.

ועונה הגמרא שלא מצינו לדעת רבי יוחנן בן ברוקה שמי שאינו בעולם יכול לזכות בירושה הבאה מאילה, ואמנם מצינו זאת בדעת רבי יוסי, אך מהיכן לנו שאף ר' יוחנן בן ברוקה סובר כרבי יוסי.

ושואלת הגמרא מדוע לא ביאר רב הונא את המשנה כפי הברייתא שהביא רבינא לעיל, שמדובר באדם שאומר שהמבשרני מה ילדה אישתי יטול, ולא שהוא מקנה לעובר אלא למבשר.

ועונה הגמרא שלא משמע כן מהמשנה, שהרי המשנה אומרת ואם אין שם יורש אלא הוא יורש הכל, ורואים שמדובר על העובר עצמו ולא על המבשר.

ושואלת הגמרא מדוע לא ביאר רב הונא את המשנה שמדובר באדם שמקנה לבנו שכבר נולד, וכוונתו אם כבר ילדה אשתי זכר יטול מנה וכו'. ודוחה הגמרא שאף זה לא משמע מהמשנה שאמרה ואם אמר כל מה שתלד אשתי יטול הרי זה יטול, ואם היה מדובר שהאשה כבר ילדה היה על המשנה לומר האומר כל שילדה אישתי יטול.

שואלת הגמרא מדוע רב הונא לא ביאר במשנה שמדובר שהאב אמר שלכשתלד אישתי זכר הוא יזכה במנה ולא מעכשיו, ועונה הגמרא שדעת רב הונא שאפילו באופן כזה אי אשר לזכות לעובר.

